

*Іван Підгурний
(Кам'янець-Подільський, Україна)*

ЕТНОСТИЛЬ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

У статті розглядаються основні аспекти створення елементів етнодизайну. На конкретних прикладах аналізується застосування елементів етнодизайну у графічному дизайні.

Ключові слова: *етнодизайн, символи, стилі, етносимволіка, етноелементи.*

The article gives the consideration to the main aspects of creation of elements of ethnodesign. By the concrete examples the use of ethno-elements in the graphic design is analyzed.

Keywords: *ethno-design, symbols, styles, ethno-symbolism, ethno-elements.*

Іноді графічний дизайн асоціюють із програмами Photoshop, Illustrator, Corel чи іншими графічними редакторами або зображеннями, виконаними за їх допомогою. В такому разі поняття графічний дизайн може поширюватись і на інструменти, та програмні елементи цих графічних редакторів, такі як кисті (brushes), заливки або узори (patterns), текстури, стилі графіки чи інші елементи. Серед них досить поширені елементи, виконані з використанням етносимволіки різних народів. І якщо припущення про асоціацію графічного дизайну із комп'ютерною графікою є не правильним, то сучасні продукти графічного дизайну просто не можливі без використання можливостей програмного забезпечення.

Зважаючи на тему статті, варто зауважити, що стиль «етно» поки що не дотягує до традиційно вживаних в образотворчому мистецтві понять архітектурного стилю на зразок відродження, барокко, модерну тощо. Загалом, стосовно дизайну інтер'єру виокремлюють наступні стилі: класичний, європейський, авангардний, експресіонізм, кантрі, функціоналізм, скандинавський, сучасна еkleктика. У графічному дизайні виділяють класичний стиль, мінімалізм, поп-арт, вінтаж, типографіка, ампір, модерн, ар-деко, гранж. швейцарський стиль, психоделіка, інфографіка [1]. Але якщо у музиці присутні академічний стиль, рок чи реп, стиль гранж чи навіть етно-рок, то чому не можна використовувати поняття етностилю до манери виконання твору?

Метою статті є спроба висвітлити можливості використання елементів етностилю у графічному дизайні, у тому числі із використанням сучасних графічних редакторів. Перш за все необхідно визначитись із продуктами графічного дизайну, тобто, у яких галузях сучасного світу він проявляється. Для цього потрібно дещо заглибитись в історію, коли і як виник дизайн, і відповідно, його різновид графічний дизайн? У період допромислового виробництва усе чим сьогодні займаються дизайнери (одяг, предмети побуту, килими, меблі, транспорт, посуд і т. ін.), належало до сфери виготовлення ремісників або майстрів декоративно-прикладного мистецтва. Серед інших видів мистецтва галузь декоративно-ужиткового мистецтва характеризувалася створенням предметів побуту, окремі з яких відразу ставали зразками високої колекційної вартості. Не тиражовані промисловим способом ткани гобелени, вироби з дерева і металу, кераміки і художнього скла мали значну вартість. Саме ця особливість на етапі творення зближує поняття дизайну і декоративно-прикладного мистецтва. В епоху розвитку промисловості продукт який мав запускатись у тираж, проходив через руки інженера, який володів технологією виробництва. З часом, з метою виокремлення товару серед йому подібних і надання йому індивідуальних та естетичних рис до процесу проектування зовнішнього вигляду продукту почали залучати людей з

художнім смаком.

Дотепер точаться суперечки про те, як у художньому середовищі з'явився термін «дизайн» [3], що містить цілий комплекс таких понять як проект, ескіз, рисунок, задум, модель тощо. У недалекому минулому цей термін ототожнювався з поняттями «технічна естетика» і «художнє конструювання». На думку М. Воронова, дизайн — це глобальне явище культури, суттю й основною спрямованістю якого є компоувальна діяльність, спрямована на досягнення краси і користі, причому у кожному конкретному випадку ці співвідношення можуть змінюватися, тоді настає рівновага між ними [2]. Із переходом до ринкової економіки і розвитком маркетингу виникла необхідність візуально втілювати креативні ідеї маркетологів, створювати елементи візуальної ідентифікації компаній-конкурентів. Ці функції сьогодні виконують ті ж самі «люди зі смаком» – графічні дизайнери. Сфера діяльності графічного дизайну – сторінки книг, газет і журналів, web-сайти та реклама, інтерактивні комп'ютерні програми, а також розробка шрифтів, макетів журнальних сторінок, рекламних модулів, оформлення вітрин і т. ін.

Протягом багатьох століть історично і «генетично» відбувалося перетворення декоративно-ужиткового мистецтва у дизайн, тому і надалі вони використовують різні сторони один одного. Саме ужиткова спрямованість об'єктів дизайну доводить його споріднений зв'язок з декоративно-ужитковим мистецтвом. Дизайн настільки поширився в образотворчих і декоративних видах мистецтв, що з'явилося його відгалуження – етнодизайн. Існує загальний «генетичний зв'язок дизайну з мистецтвом», тому аналізуючи різні питання теорії сучасного дизайну можна дійти висновку, що декоративно-ужиткове мистецтво є першоосновою сучасного дизайну [6, 77–78].

Як правило, елементи етнодизайну уже традиційно використовують у проектуванні інтер'єрів, у моделюванні одягу. Рекламі разом з тим сфера їх застосування постійно збільшується, не є виключенням й айдентика, типографіка Web-дизайн, ну і загалом графічний дизайн. Усе частіше можна зустріти шрифти, логотипи, іконки, кліп-арти чи просто фони для друкованої продукції із використанням етномотивів різних народів світу. Легковпізнаваними є елементи африканських, кельтських, індуських, китайських, північно- і південно-індіанських народностей.

Також існує поняття «національні моделі», сформоване на основі певних стильових особливостей, так би мовити на основі національних традицій. Передумовами виникнення цих моделей були відповідні характеристики національного мистецтва, що стали основою творів графічного дизайну і реклами. Дані моделі було відтворено у європейських країнах. Модерністична спрямованість західного мистецтва спонукала дизайнерів та рекламистів шукати нові, відмінні форми візуалізації повідомлення. Так, В. Косів у свої працях виокремлює твори японських, крейських, іранських, швейцарських, італійських, польських дизайнерів, які відрізняються властивими саме конкретній «національній моделі». Японська модель графічного дизайну увібрала в себе елементи таких традиційних видів мистецтва, як «моншо» (родинні та корпоративні емблеми), «укійо-е» (кольорова гравюра), «манга» (розповіді в малюнках) і каліграфія; корейська – унікальну графіку письма, яка певним чином ототожнювалася з національним стилем і служать при цьому засобами візуальної комунікації; іранська модель характеризується збалансованістю композицій, ажурним членуванням елементів, фактурною ритмічністю площин; польська – нетрадиційними техніками, індивідуальними рисами, використанням стилістики модерністичних напрямків образотворчого мистецтва, «народного примітиву».

У графічних редакторах існує поняття графічного стилю, яке поєднує у собі заготовки елементів оформлення графічних об'єктів чи шарів зображення. Ці стилі використовуються для швидких оформлень за підготовленим зразком великих обсягів елементів зображень як швидке форматування символів і абзаців у текстових

редакторах і програмах для верстки. Графічний стиль є набором обов'язкових елементів оформлення, таких як заливка та обведення (контур), а також необов'язкових: набори фільтрів та ефектів. Фільтри та ефекти можна поєднувати між собою і, таким чином, імітувати різну поверхню чи матеріал, у тому числі і такий, що використовується у традиційних видах мистецтва.

Сучасні редактори допускають використання не лише однорідних заливок локальними кольорів чи градієнтів (плавними переходами «розтяжками» двох трьох і більше відтінків), але також і складних візерунків. Ці візерунки або текстури можна створювати на основі певних природних елементів, таких як солома, деревина, метал, плетена лоза, глина, тощо, які є невід'ємними складовими традиційних творів мистецтва; а також імітувати рукотворні елементи, які передають «матеріал» різноманітних декоративних творів: тканих виробів, вишивки, вибійки, витинанки та ін. Можливе використання досить складних візерунків, які можуть містити імітацію стилю під розпис, наприклад петриківський, батик, писанку, а також вишивку хрестиком або гладдю, тощо. Що стосується обведення контуру певних графічних елементів, то графічні редактори теж надають можливість їх стилізації: їх можна модифікувати у вигляді якоїсь традиційної символіки чи у вигляді імітації згадуваних стилів розпису. Використання кольорової гама яка притаманна тому чи іншому «традиційному» виду декоративно-прикладного мистецтва, теж можна вважати проявом етностилю.

У разі частого використання певних елементів (у тому числі етноелементів) в оформленні дизайнерського продукту варто застосовувати так звані «символи», які зменшують розмір робочого файлу і навантаження на процесор комп'ютера, надають можливість, швидкої зміни усіх символів шляхом редагування «еталонного» символу.

Використання готових виробів чи їх форм у якості символів чи елементів для оформлення різноманітної друкованої продукції. Наприклад виконання Великодньої листівки у формі писанки, чи плетеного кошика теж можна вважати проявом етностилю у дизайні.

Загалом, враховуючи можливості використання сучасних комп'ютерних технологій, можна зауважити, що у графічному дизайні обмеженням сьогодні можна вважати лише фантазію автора. Інакше кажучи, все, що може придумати дизайнер, можна втілити у графічному дизайні.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Виды дизайна [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://alexsv.ru/vidy-dizajna/>. – Заголовок с экрана.*
2. *Воронов Н. История дизайна/Н. Воронов//Декоративное искусство. – 2003.-№ 3-4. – С. 3–5.*
3. *Кантор, К. Мысли о дизайне / К. Кантор // Декоративне мистецтво. – 2003. – №3-4. – С. 6–9.*
4. *Косів В. Національні мотиви як засіб візуальної ідентифікації у графічному дизайні другої половини ХХ ст. / В. Косів. // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного ун-ту ім. В. Гнатюка Серія : Мистецтвознавство. – Тернопіль : [б.в.], 2002. – № 1(8). – С. 101–107.*
5. *Легенький. Ю. Культурологічна модель дизайну / Ю. Легенький // Технічна естетика і дизайн : наук.-техн. зб. – К. : Віпол., 2001. – Вип. 1. – С. 9–28.*
6. *Оршанський Л. В. Декоративно-ужиткове мистецтво та етнодизайн – традиції і сучасність у художньо-трудоу підготовці майбутніх учителів трудового навчання /Л.В. Оршанський // Инновационные образовательные технологии [науч. журнал]. Рубрика : Педагогика и стратегия обучения :. – Минск, 2008. – № 1. – С. 77 – 82.*
7. *Холмянский Л. М. Дизайн / Л. М. Холмянский, Д. С. Щипанов. – М. : Просвещение, 1985. – 284 с.*